

הכותר

לתגובות, עצות, תרומות וסיוע בהפצת העלון, ניתן לפנות למערכת "הכתר" ת.ד. 57375 ירושלים.

לקט מאמרים לחיזוק הצניעות

המקורות לחיוב צניעות הלבוש

בגליון הקודם הבאנו דישנם הסבורים דסילוק השכינה הנלמד מפסוק ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך אינו אלא בגילוי בשר ולא בבגדים שאינם צנועים, וכדחז"ל גבי איסור אמירת דבר שבקדושה דילפי' נמי מהאי קרא, דהאיסור הוא רק בטפח מגולה באשה ולא בבגדים שאינם צנועים. ושם ביארנו בהרחבה דאין קשר בין הדברים, וכל חיסרון בצניעות גורם לסילוק השכינה. בגליון זה נבאר בעז"ה דגם לגבי דברים שבקדושה, בפשטות אסור לאומרם כנגד בגדים שאינם צנועים. (ופשוט דאין הדברים נכתבים להלכה ולמעשה, אלא רק בדרך ליבון ולעורר לב המעיין).

ולהבנת הדברים לאשורם יש לרדת לשרשי הדינים ויש בזה אריכות גדולה ואכמ"ל, ועכ"פ זאת יש לדעת, דמתבאר בפוסקים דישנם ב' איסורים, א. לומר דבר שבקדושה כנגד ערוה, כדפסק השו"ע סי' עה ס"ד, והוא מה"ת כמבואר בפמ"ג בהקדמה לסי' עד. ולהב"י מהני בזה עצימת עיניים, וכ"פ בשו"ע שם ס"ו, והאחרונים חולקים ע"ז וס"ל דל"מ עצימת עיניים, כמובא במ"ב שם. איסור ב'. לקרוא ק"ש – ובפשטות ה"ה כל דבר שבקדושה – במצב שעלול לבוא לידי הרהור, או ע"י דבר שרואה או ע"י דבר ששומע [או ע"י מעשה כי הא דסי' ע"ג], והוא מדרבנן. [ובלבוש סי' עג, והביאו המ"ב שם סק"ב, משמע דעיקר האיסור הוא הרהור עצמו בשעת אמירת דבר שבקדושה, אלא שרבנן אסרו גם ככה"ג, שמא יבוא לידי הרהור. אמנם בשו"ע הרב ריש סי' ע"ג ובקו"א שם אות ב' מבואר דהקריאה במצב שעלול לבוא לידי הרהור – זהו עצם האיסור, ולא ההרהור עצמו]. ובזה (בפשטות) לכו"ע מהני עצימת עיניים.

ובדין טפח באשה ערוה דריש סי' ע"ה, בפשטות נחלקו הפוסקים אם הוא מדין א', דחשיב ערוה ממש מה"ת, ול"מ עצימת עיניים להאחרונים דפליגי אב"י, או דהוא מדין ב', דטפח מגולה באשה מביא לידי הרהור, ואסור מדרבנן, ומהני עצימת עיניים. ובמ"ב סי' עה סק"א הכריע דלכתחילה יש להחמיר אא"כ א"א בע"א.

מעתה נבוא לנדו"ד. כתב ספר יפה ללב (למהר"י בן הגר"ח פלאגי זצ"ל) סי' עה, דלפי המבואר באה"ע סי' כא דאסור להסתכל בבגדי צבעונים של אשה שמכירה ואפי' אינם עליה, וטעם האיסור משום שמא יבוא לידי הרהור, כדמשמע בגמ' ע"ז כ' וברמב"ם פכ"א מאיסור"ב (ואף למאי דמשמע מהחינוך קפ"ח ומהטו"ש"ע אה"ע סי' כא דהוא משום קירבה לעריות מ"מ הא זהו ע"י שיבוא להרהר בה כמבואר שם) ה"ה דאסור לקרוא ק"ש כנגדם. ופשוט דכוונתו משום הדין הב' הנ"ל, דכיון דהוי המביא לידי הרהור אסור מדרבנן לקרוא כשרואה, ועצימת עיניים מהני.

ובשו"ת שרידי אש ח"ב סוסי" מט (ובהוצאה ישנה ח"ג סי' צה) כ' בפשיטות דרבבגדי צבעונין **שעליה** אסור להסתכל אפי' אינו מכירה, וכ"כ בספר הסתכלות בהלכה פ"ה. אמנם בספר תורת ההסתכלות סי' ח חולק ע"ז. עוד מדויק בראשונים ובפוסקים, דאיסור זה הוא דוקא כשמסתכל ומעיין, אבל בראייה בעלמא מותר.

ומ"מ לכאו' נר' פשוט, דבגדי צבעונין הנזכרים בגמ' אין הכוונה לבגדים דהוו פריצות מחמת צבעם וכגון דהוי צבעים עזים ורועשים [וכעין הא דפירש הערוך ע' כרבולתא (ברכות כ) "בגד אדום כגון כרבולתא ותרנגולתא, שאין דרך בנות ישראל להתכסות בו שהוא פריצות ומביא לדבר עבירה"], דהא לא אשכחן איסור לאשה לילך בבגדי צבעונין, וע"י שו"ת או נדברו ח"י"ד סי' מז שהוכיח מכ"מ שאין בזה איסור, ואי הוי פריצות ודאי דאסור, אלא ודאי איירי רק בבגדים שאינם שחורים וכהים אלא צבועים, ואף שהאשה נאה בהם כמבואר בראשונים מ"מ נוי אינו מחייב פריצות ופשוט, ומ"מ כיון דס"ס נאים הם, אם מכירה ומעיין בהם יבוא להרהר בה, אבל בראיה בעלמא או כשאינו מכירה אי"ז גורם הרהור, דעשוי עכ"פ באופן צנוע.

אבל בבגדים שיש בהם משום פריצות בצבעם או בצורתם ותכונתם, ורוב בגדי האופנה כיום הם בכלל זה כידוע, וכן בפאות נכריות שאינן צנועות (ופאות דורינו ברובן הגדול בכלל זה כדכ' הגר"ש וואזנר שליט"א במכתבו), כיון דעלולים לגרום להרהור מצד עצמם עכ"פ כשמלוכת בהם, [ולא כבגדי צבעונים דהם רק גורמים שייזכר ביופי האשה וכדפירש"י ע"ז כ: ד"ה בעתיקין], לכאו' פשוט דאסור להסתכל בהם אפי' אינו מכירה, והוי בכלל

המשך מעבר לדף

פניני הכתר

החגורה שגרמה מגפה

(עולמות של טוהר)

אחד מנקיי הדעת שבירושלים, שח באזני את המעשה הבא: הדבר ארע בירושלים בימי כהונתו של הגאון הצדיק רבי שמואל סלנט ז"ע.

ביד רמה הנהיג הרב סלנט את עדת האשכנזים שבירושלים. במסירות דאג לכל צרכיה של הקהילה, ובעיקר שמר והשגיח לבל יפרוץ מאן-דהוא פירצה בחומת הקדושה המופלאה, הסוככת על עיר הקודש והמקדש.

יום אחד פרצה מגפה בקרב נשות הקהילה. נשים צעירות רבות נפטרו בעת לידתן, בזו אחר זו. מגפה משונה זו הטילה מורא ופחד על אנשי הישוב הישן בירושלים.

תושבים רבים ותלמידי חכמים מובהקים נזעקו לביתו של המרא דאתרא, רבי שמואל סלנט. בדמעות אבל שחו בפניו את קורות היום האחרון, ואת מספר הנשים המוטלות בין החיים למות.

הם הציעו לאסוף בדחיפות כנס תפילה ואמירת כל ספר התהילים לבטל את רוע הגזרה.

הרב הישיש הקשיב לדבריהם בכובד ראש והרהר דקות מספר. על פניו היתה נסוכה הבעת כאב וחמלה, הוא נשא על שכמו את מלא כובד האחריות למצב הנורא.

לבסוף דחה את דבריהם:

"זה לא יועיל", הכריז. "עיקר התשובה הוא שינוי המעשה!!"

תחילה עלינו לברר בשל מה באה עלינו הרעה הזאת, ורק כאשר נבער את הרעה מקרבנו ונשפר מעשינו, יש תועלת בתפילות לכפר ולמרק מה שקלקלנו בעבר. בלא זה, הרינו כטובלים ושרץ בידינו."

כשסים להטעים את דבריו, כנס את בית-דינו החשוב, אשר עליו נמנו גאוני עולם, פאר הדור והדרו.

באספה הוחלט לערוך "שאלת חלום" כדי לברר בשל מה באה עליהם הרעה הזאת.

וכך עשו. התאספו אנשי ירושלים ויקריה. הרב, חברי בית הדין, מקובלים קדושים ואנשי מעשה, וכנסו שלושה ימי צום ותפילות, שבסופם נערך כנס מיוחד ל"שאלת חלום".

בחסדי ה' יתברך, נענו הרבים בתפילתם, והתשובה לא אחרה לבוא: "נסתלקה שכינה מישראל בגלל ה"שליף" (החגורה) של הנשים".

וכך היה המעשה: באותם ימים היה לבושן של נשות הקהילה צנוע מאוד. בכל עת שיצאו החוצה, עטפו עצמן בסדין גדול ורחב שכיסה את כל גופן. מטרת עיטוף זה היה למנוע הבלטה של הגוף או שקיפות כל שהיא.

אולם באותם ימים, החל מאן-דהוא למכור לנשות הקהילה חגורה נוספת שנרכסה על המותניים בצורת פרח ועניבה מאחור. חגורה זו הדקה את בגדיהן וגרמה להבליט את צורתן ולמשוך עין להתבונן. חגורה זו נקראה אז בלשון אידיש "שליפאלע", ובקיצור "שליף".

זכו אנשי אותו הדור שבת-קול משמים התריעה שיסירו מיד את השליף, כי בסיבתו שב ה' מאחוריהם ונסתלקה שכינה.

מיד יצאה הוראה מביתו של הגאון רבי שמואל סלנט להסיר את החגורות.

ואכן בנות ישראל הכשרות, אשר לא ידעו עד כמה דבר זה מהוה מכשול להרהור וקטרוג, הסירו מעליהן את השליף הזה. המגפה נעצרה באחת, ויהי הדבר לפלא גדול.

קונטרס סיטרא דקדושה

נתחבר ע"י אחד ממרביצי התורה שליט"א

פרק 2

שאלה: הרבה בעלים טוענים שנסותיהם צריכות להראות כפי שהן נראות, בכדי להגן עליהם מפני היצר, ואם זה מפריע לאחרים, הרי חייד קודמים.

ת: ודאי שביסודה של טענה זו מצויה אמת מסוימת, שהרי מבואר בחז"ל בכ"מ שאשתו של אדם מצילתו מן החטא, אך אם עושים זאת על חשבון אחרים הרי זו מצוה הבאה בעבירה. והרי ידוע שכוונה טובה אינה מספיקה, צריך גם שהמעשה עצמו יהיה נכון לפי ההלכה ודעת תורה. דוגמא לדבר מהבמות שהיו עושים בזמן בית ראשון, שמבאר הנצי"ב (העמק דבר במדבר טו מא) שכוונתם היתה טובה שרצו להרגיש קרבת ה', אך למעשה זה איסור כרת, הרי רואים שגם עם כוונה טובה ניתן להכשל בגרוע ביותר.

ישנן אדם, מה לי ולרוחניותו של חברי, הלואי שאזכה לדאוג לרוחניות שלי. ובכן, ידוע מאמר חז"ל [שבועות לט.] כל ישראל ערבים זה בזה, אך אולי העולם סבורים שזה פתגם נאה גרידא, ולא מספיק יודעים את הגדר ההלכתי שבוה. ולכן חובה להבהיר: מבואר בגמ' סוטה לו: ורש"י שם ד"ה אמר רב משרשיא, שכל יהודי נתחייב במתן תורה בתרי"ג מצוות כפול שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, שזה מספר היהודים שהיו אז, וכלומר שכל אחד נתחייב להיות אחראי שכל כלל ישראל יקיימו את כל המצוות. וזה לא ענין מוסרי אלא חיוב הלכתי גמור, ואכמ"ל. ואמנם, כוחות כל אדם מוגבלים, ואין הוא יכול לפעול כ"כ הרבה, אבל לכה"פ שלא יעשה את החיפז, ולא יזיק למצבו הרוחני של חברו.

ומלבד הענין של הכשלת אחרים באיסור הסתכלות והרהור, יש לקחת בחשבון גם את הצער, כלומר כשגבר או בחור הולכים ומולו עוברות נשים שאינן לבושות עפ"י גדרי הצניעות, והוא נאלץ להסיט את ראשו באי נוחות, ואולי גם להתמודד עם טרדת ההרהורים, הרי בעצם נגרם לו צער, ומדוע שלא נתחשב בצערם של אחרים. והרי חז"ל אמרו [אגיגה ה.] כי את כל מעשה האלקים יבא במשפט על כל נעלם... מאי על כל נעלם אמר רב זה ההורג כינה בפני חברו ונמאס בה ושמואל אמר זה הרק בפני חברו ונמאס. וא"כ גם כאן מחובתנו להתחשב באחרים.

ולמעשה, ברור שאשה המתלבשת בתוך הבית יפה כרצון בעלה, מהווה הגנה מצוינת מפני היצר הרע. מי שמקפיד להלביש את אשתו יפה בחוץ דייקא, יתבונן אולי נתערבו אצלו גם שיקולים של תחרותיות, ורצון להציג את אשתו כלפי חוץ, וכמו שכתוב באחרשוש: להראות העמים את יפה כן טובת מראה היא. וכדאי בזיון וקצף...¹

¹ שמענו מפי מוכרת בחנות בגדים [בגאולה ירושלים, אדר תשס"ו] שהיא רואה זוגות שמגיעים קונים בגדים, ואם יש מישהו שמושיך לכיון המודרני זה ד"כ הבעל שמבקש שאשתו תלבוש מודרני. לפעמים זה כ"כ צורם לה, שהיא היתה רוצה לצעוק על הבעל: איך אתה מלבוש אותה כך! שמעתי שהג"ר... שליט"א זקק בחלולות של הרה"ק ר' מרדכי אפולון זצ"ל [אדר תשס"ו]: גברים, נשותיכם מספרות לי שהן רוצות להתלבש בצניעות, ואתם מתנגדים. תנו להן להתלבש בצניעות! י"א. ע"י משי"כ מרן החי"ח ז"ע בענין זה בספרו גדר עולם פי"ד ז"ל: "יואל יטעה אותה היצר שתגלגל מן הדין מפני שהיתה צריכה להתקטט עצמה לעיני בעלה שלא תתגנה עליו, כי באמת זוהי טעות, דזהו שייד רק בביתו לבד ולא בשוק".

במה לצניעות

לכבוד מערכת הכתר,

ראשית, יישר כח על היוזמה הברוכה לפתוח עלון שכזה. בתקופה חשוכה כשלנו, הרי פתיחת העלון מהווה קריאת "מי לה" אלי" להלחם בעד הצניעות, ותקוות שזה יגרום התעוררות רבתי בנושא החשוב.

ראיתי בעלון דיון בענין חנויות הבגדים, ועלתה בדעתי שאלה: מי בעצם אשם במצב הצניעות המדורדר?

שמעתי שאשה אחת התקשרה לרשת חרדית מפורסמת לבגדי ילדים, ושאלה אותם למה לא ימכרו בגדים יותר צנועים. תשובתם: מה לעשות, זה הביקוש.

מאידך, אנו מכירים אמהות שנאלצות להתפשר על בגדים בדיעבד, בגלל שזה מה שיש בחנויות.

אז לסיכום, מי אשם? החנויות - חס ושלום. הקונות - בודאי שלא. אז אף אחד לא אשם. הכשלון תמיד יתום. שנים שעשו פטורין.

ואולי זה מזכיר את הסיפור בגמ' שנהדרין צא: משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שהיה לו פרדס נאה והיה בו בכורות נאות. והושיב בו שני שומרים אחד חיצו ואחד סומא. אמר לו חיצו: לסומא: בפורות נאות אני רואה בפרדס, בא והרכיבני ונביאם לאכלם. רכב חיצו על גבי סומא והביאום ואכלום. לימים בא בעל פרדס אמר להן בכורות נאות היכן הן? אמר לו חיצו: כלום יש לי רגלים להלך בהן? אמר לו סומא: כלום יש לי עינים לראות? מה עשה, הרכיב חיצו על גבי סומא ודן אותם כאחד.

אחים יקרים! אמנם אף אחד לא אשם, אבל בכל זאת העיירה בוערת, הצילון!!

בברכת התורה

י. פ.

ירושלים

המקורות לחיוב צניעות הלבוש- המשך מעמוד קודם

האיסור להביא עצמו לידי הרהור כדקיי"ל בשו"ע אה"ע סי' כג, ועי' סמ"ק מצוה כד. וכן מתבאר מדברי הגר"ן קרליץ שליט"א בספר החדש חוט שני הל' צניעות עמ' מז, וכיון דעלולים לגרום להרהור גם בראיה שטחית אפשר דג"ז ייאסר ולא רק בעיין ודקדוק, וכ"כ בס' אום אני חומה להגר"מ גרוס שליט"א לגבי בגדים צמודים דאפשר דגם רבאיה בעלמא אסור. [אמנם יל"ע מה הדין בזה בימינו במקומות שרגילים בהם בבגדי פריצות כוונה].

ועכ"פ לענין ק"ש ודברי קדושה, לכאוי יש לאסור בעינות פתוחות כנגד בגדי פריצות המושכים את העין בצבעם או בצורתם ומביאים לידי הרהור, וכעין דברי היפה ללב בבגדי צבעונים, דזיל בתר טעמא. ואפי' נימא דלענין איסור הסתכלות שרי בראיה שלא בדקדוק, אפשר דדברים שבקדושה אסור, דס"ס עלול לבוא לידי הרהור אם יסתכל ממש, וחמיר ממקומות המגולים, כיון דס"ס הוי בגדי פריצות המושכים את העין, ועי' ב"ח סי' עה גבי טפח באשה.

ואילנה"ק מדלא מצאנו כן בפוסקים, דהביאור פשוט, דבזמנם לא היה נמצא בגדי פריצות אחרים למיניהם המושכים את העין וגורמים להרהור, דאופנות רעות אלו נתחדשו בשנים האחרונות, עקב הירידה המוסרית הכללית בעולם בצירוף חידושי הטכנולוגיה המתקדמת, וע"כ לא דברו הפוסקים אלא בבגדי צבעונים דבימיהם בזה התבטא דין זה לגבי בגדי נשים].

וכן נ"ל להוכיח מדברי המהר"ש"ם בדעת תורה ריש סי' עה, שהביא דברי הש"ך יו"ד סי' ש"מ סכ"ב בשם הב"ח דבגלילי החלוק באשה איכא פריצות כמו מגלה את ליבה וחלוק היינו בגד הסמוך לבשר כמבואר בפוסקים (עי' כה"ח ריש סי' ב). ולכאוי מדהביא זאת בס"י עה ע"כ כוונתו לומר דה"ה בזה לענין דברים שבקדושה דאסור לומר כנגד אשה הלבושה רק בחלוק, דהוי פריצות ועלול לבוא לידי הרהור. וכ"כ בספר כבודה פנימה דהשיב לו הגר"ן קרליץ שליט"א שההולכת בבגדים צמודים, אם רואה אותה באופן הגורם להרהור אסור לקרוא ק"ש, אבל סתם לקרוא כנגדה מותר, ונ"ר הביאור עפ"י הנ"ל, דאין בזה דין טפח באשה ערוה דפסק המ"ב דיש להחמיר אפי' בעצימת עיניים, דס"ס מכוסה הוא, אמנם אית ביה הדין הב' הנ"ל דכיון דגורם להרהור אסור אם רואה.

והנה בבגדים צמודים ובנדרן הדע"ת הנ"ל בחלוק, לכאוי יש מקום לומר דחמיר משאר בגדי פריצות ומנדרן היפה ללב בבגדים צבעונים, וכוונת הדע"ת לומר דאית ביה נמי הדין דטפח באשה ערוה להפוסקים דהוי מה"ת ואסור גם בעוצם עיניו, דבבגדי צבעונין הבגד הוא הגורם את ההרהור, תדע דאפי' אינם עליה אסור, משא"כ בבגדים צמודים דגוף האשה הוא הגורם את ההרהור, ונמצא שגופה אינו מכוסה כל צרכו, דגוף כולל ב' דברים, בשר הגוף עצמו, וצרת הגוף, ושניהם גורמים להרהור, וא"כ אף שהגוף עצמו מכוסה מ"מ צורתו אינה מכוסה, ועי' משי"כ המהר"ל בחידושי אגדות ריש פרק חזקת וז"ל "ולפיכך צריך לכסות החלוק שדבק בבשרו, כי כאשר נראה הדבק לבשר דבר זה קצת גילוי הוא", וא"כ ייתכן לומר דאכתי הוי בכלל טפח באשה ערוה, [דטעמא דטפח באשה נחשב ערוה הוא שמשום דגורם להרהור, כמבואר במ"ב ריש סי' עה]. וכ"כ הגאון ר' בנימין יהושע זילבר שליט"א בקונטרס דיני מלבוש נשים וז"ל "וגם לענין אמירת דבר שבקדושה ולולא דמיסתייפא הייתי אומר דדינו כטפח באשה ערוה אפי' באשתו". וכ"כ בספר הצניעות והישועה פ"ד דשוק ערוה היינו אפי' מכוסה בבגד אלא שצמוד לרגל, דצורת השוק היא ערוה, ובזה ישב קושיית הב"י ריש סי' עה שהק' מה חידש רב חסדא ע"ש.

אמנם בס' אום אני חומה כ' בפשיטות דאי"ז כך, ולא שייך בזה הדין דטפח באשה ערוה אלא רק הדין השני דכשרואה אסור שמא יבוא לידי הרהור וכנ"ל, וכדברי הגר"ן קרליץ שליט"א.

והנה מכל הנ"ל יצא לנו הערה עצומה לכל יהודי המדקדק במצוות, דכשמהלך ברחוב או נוסע באוטובוס, גם בשכונות החרדיות, אם נמצאת לפניו אשה הלבושה בגדים צרים וצמודים או בצבעים רועשים ושאר בגדי פריצות, אם אינו עוצם עיניו או מחזיר פניו אסור לו להתפלל ולדבר בלימוד (ודוקא דיבור אבל הרהור בד"ת מותר, ואדרבה במצב כזה ודאי ראוי להרהר בד"ת). ובס' אום אני חומה חידש יותר, דהמהלך אחרי אשה, אפי' לבושה בצניעות, כיון דחזו' דאסור ללכת אחרי אשה, ומבואר בשו"ת הרדב"ז סי' תש"ז דאפי' לבושה בצניעות, ויש מן הפוסקים שפירשו דהטעם הוא שמא יבוא לידי הרהור, עי' מאירי עירובין יח; ובשו"ת הרדב"ז שם (וכ' שם דכיון שמבחין בהילוכה ובתנועות איבריה הדבר ברור שיבוא לידי הרהור), א"כ ה"ה דאסור או בדברים שבקדושה וכדכ' היפה ללב בבגדי צבעונים.

[ואפי'] אדם הבקי בדרכי מלחמת היצר ויודע כיצד לנהוג כדי שלא להרהר אפי' כשרואה לנגד עיניו דבר העלול לגרום להרהור, וכגון שתופס ראשו בלימוד וכדכ' הרמב"ם יסיע ליבו לד"ת, או ששקוע בדבר אחר, ואינו מלחין עצמו וכו' (עי' מכתב מאליהו ח"א עמ' 235), לכאוי אי"ז מתיר לו לומר דבשב"ק בעינים פתוחות, דס"ס עלול לבוא להרהור דשמא יסיח דעתו לרגע. אמנם יל"ע ככה"ג שלא יבוא לידי הרהור מחמת רוב הרגלו בבגדים שאינם צנועים, שכבר נשחקו אצלו רגשי הצניעות, וכל הקטן מחברו יצרו קטן הימנו, וכע"ז נסתפק בא"ח גבי בעבדיתה טריד. ויל"ע].

בהמשך בירור המקורות נעסק בעו"ה באיסורים שעוברת מחמת מגושמת ממשל לאחרים ע"י שהולכת בלבוש שאינו צנוע, לפני"ע ועוד.